

F5/2009 - Mírně provokativní zamyšlení nad filatelistickou literaturou

V prvním letošním čísle Bulletinu Mezinárodní asociace filatelistických novinářů (AIJP; www.aijp.org) mě zaujaly dva články věnující se hodnocení exponátů třídy literatury na filatelistických výstavách. První napsal dlouholetý člen asociace Peter Fischer z Berlína, druhý je z pera jejího předsedy Wolfganga Maassena.

Hned v úvodu je třeba konstatovat, že současná situace není příliš potěšitelná, protože soutěžní třída filatelistické literatury hraje na většině filatelistických výstav roli pouhého „doplňku“ klasických tříd. Problematický je i způsob hodnocení, protože obsáhlost exponátů (obvykle knih a časopisů) je v protikladu k neúměrně krátkému času, který je na ně jurymanům vyhrazen. Nemenším problémem je zastaralost pravidel FIP pro hodnocení filatelistické literatury (pocházejí z roku 1985), která nepostihují současné technické možnosti a trendy (internet, elektronickou literaturu apod.). Nejednotné jsou i definice, co vlastně do filatelistické literatury patří; co je za ni považováno v Německu (oba autoři článků jsou Němci) není shodné s obsahem definic na výstavách FIP. To jsou podle obou autorů hlavní příčiny způsobující současný neutěšený stav, s čímž nelze než souhlasit.

Podívejme se nyní podrobněji na uvedené problémy a pokusme se zamyslet nad možnostmi, jak situaci zlepšit. Začneme definicí, co vlastně do filatelistické literatury patří. Shoda panuje v tom, že to jsou knihy, monografie, časopisy a katalogy. Rozdíly ve vnímání nastávají u aukčních a výstavních katalogů, klubových časopisů a reklamních či propagačních tiskovin filatelistických firem. V některých zemích jsou i ty připouštěny k vystavování, jinde jsou z výstav vylučovány (např. v Německu). Tím dochází k paradoxní situaci, kdy kniha akceptovaná do soutěžní třídy filatelistické literatury v jednom státě, v jiné zemi na výstavu přijata nebude. Osobně bych byl spíše pro širší definici filatelistické literatury, nevidím žádný důvod vylučovat z ní aukční a výstavní katalogy či zpravodaje filatelistických klubů a sekcí. Vždyť aukční katalogy tradičně slouží nejen jako nabídkový seznam k prodeji filatelistického materiálu, ale třeba i jako důležitý pramen zachycující podobu významných sbírek, včetně filatelistického výzkumu, který jejich tvůrce provedl, takže jsou důležitým zdrojem informací i pro badatele a znalce apod. Ostatně v zahraničí mají katalogy z rozprodeje takových světových sbírek mnohdy podobu spíše luxusně vypravených monografií, s množstvím cenných doplňujících informací a vyobrazení. Tento trend už zapouští kořínky i u nás, jak jsme mohli vidět loni, při rozprodeji sbírky známek a celistvostí ČSR I oceněné zlatou medailí na Světové výstavě PRAGA 2008.

Otázkou ovšem je, jak vyloučit z výstav reklamní materiály (a zda je vůbec vylučovat – pozn. red.), když budou akceptovány např. aukční katalogy. Zde se dostáváme k druhému problému: třída filatelistické literatury je všeobsahující skupinou hodnotící zcela nesrovnatelné tiskoviny. Patří do ní každoročně vydávané katalogy i díla publikovaná třeba jen jednou za generaci. Potkávají se zde filatelistické časopisy seznamující populární formou veřejnost s filatelii, se specializovanými monografiemi, které zajímají jen malou skupinu studijních sběratelů. Tento systém se jeví jako neudržitelný, protože nezohledňuje specifika a charakteristiky jednotlivých druhů filatelistických tiskovin. Jak srovnat hodnocení katalogu, který je vydáván rok co rok se stejným, pouze mírně aktualizovaným obsahem (např. o nové emise či začlenění nově zjištěných údajů), s výjimečnou knihou shrnující určitou filatelistickou oblast tak kvalitně, že bude využívána sběrateli po mnoho následujících let až desetiletí. Zde lze opět souhlasit s názory autorů: filatelistickou literaturu je třeba rozdělit do jednotlivých podtříd a nechat soutěžit mezi sebou srovnatelné publikace.

Důležitý je však i kvalitativní poměr mezi publikacemi a ostatními exponáty na výstavách. Ten vyznívá jednoznačně pro exponáty ostatních tříd, které se na mezinárodních výstavách většinou umísťují v nejvyšších medailových patrech. U třídy filatelistické literatury je tomu naopak, většina exponátů dosáhne jen nižších stupňů (tuto skutečnost dokládá W. Maassen přesvědčivou statistikou medailí udělených na výstavě EFIRO v Rumunsku). Příčinou je, že exponáty ostatních tříd musejí projít náročnou kvalifikací, kdežto třída literatury je otevřena prvovystavovatelům i na úrovni mezinárodních či světových výstav. Autor proto navrhuje zavedení obdobného systému postupné kvalifikace i pro třídu literatury. To by mělo pozitivní dopad i na roztržnění literatury na opravdu kvalitní díla, která by se propracovala na mezinárodní filatelistickou scénu, a na publikace méně významné – např. již zmíněné reklamní tiskoviny – které by uspěly jen na lokálních výstavách. Tím by bez umělých zásahů došlo k jasné diferenciaci exponátů.

... v pokračování příspěvku naleznete řadu dalších zajímavých a podnětných myšlenek vztahujících se k filatelistické literatuře a její prezentaci.